Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2-6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

23.9.2021

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

VIITE Kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö Itämeren kalastusmahdollisuuksista 2022 (E 108/2021 vp)

ASIA Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto Suomen kannasta kansainvälisen merentutkimusneuvosto ICES:n suosituksiin Itämeren vuoden 2022 kalastusmahdollisuuksista lohen osalta

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut ICES:n tieteelliseen neuvoon sekä maa- ja metsätalousministeriön laatimaan perusmuistioon (MMM2021-00623) Suomen kannasta. SVK esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

PERUSMUISTIO JA NEUVONANTO KOSKIEN LOHTA

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) on valmistellut perusmuistion Suomen kannaksi Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuodelle 2022. Suomen kanta on tarkoitus tuoda esille BALTFISH:ssa, neuvostossa ja komissiossa. Ministeriö on laatinut ehdotuksensa kansainvälisen merentutkimusneuvoston ICES:n neuvojen perusteella.

EU:n yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun perusasetuksen 1380/2013 artiklassa 2 olevan tavoitteen mukaan kalakantoja tulisi hyödyntää kestävän enimmäistuoton MSY:n (Maximum Sustainable Yield) mukaisesti vuoteen 2015 mennessä ja asteittain viimeistään vuoteen 2020 mennessä kaikkien kalakantojen osalta.

ICES:n neuvo sisältää arvion Itämeren lohen kalastusmahdollisuuksista, jonka mukaan kaupallisen- ja vapaa-ajankalastuksen lohisaalis Pohjanlahdella ei saa vuonna 2022 ylittää 75 000 lohta ja vastaavasti Suomenlahdella 11 800 lohta. Itämeren pääaltaalle esitetään lohenkalastuksen kieltämistä kokonaan sekä kaupallisessa että vapaa-ajankalastuksessa. Kaupallisen kalastuksen kiintiöiden määrittämiseksi luvuista tulee vähentää vuoden 2020 havaintojen perusteella vapaa-ajankalastuksen lohisaalis, hylkeiden vahingoittamien ja alamittaisten lohien määrä, raportoimaton ja väärinraportoitu saalis sekä Venäjän osuus.

ICES:n neuvon mukainen kalastuksensäätely antaisi Itämeren pääaltaaseen laskevien jokien heikoille lohikannoille mahdollisuuden elpyä, kun taas Pohjanlahden alueen vahvimmat villit lohikannat kestäisivät esitetyn mukaisen pyyntikuolleisuuden.

VALTIONEUVOSTON KANTA

Peruskanta

Suomi kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2022 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC

ICES:n tieteellinen neuvo

ICES:n neuvon mukaan sekä kaupallisen että vapaa-ajankalastuksen lohisaalis meren sekakantakalastuksessa tulisi olla nolla kalaa vuonna 2022. ICES:n neuvon mukaan tiettyjä kalastusmahdollisuuksia olisi kuitenkin mahdollista antaa Pohjanlahdelle, Saaristomerelle, Pohjoiselle-Itämerelle (leveyspiirin 59°30´N pohjoispuolella) ja Ahvenanmerelle, jos näillä alueilla voidaan toimeenpanna alueellista ja ajallista säätelyä. Näiden alueiden rannikkokalastuksessa saadaan vain Pohjanlahden joista peräisin olevien vahvempien lohikantojen yksilöitä.

ICES katsoo, että jos edellä mainitulla alueella kalastus voidaan rajata nykyiseen rannikkokalastukseen kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun väliselle ajalle), lohen kokonaissaalis kyseisellä merialueella voisi olla enintään 75 000 lohta. Tämän määrän saisi kalastaa ainoastaan Pohjanlahdella, Saaristomerellä, Pohjoisella Itämerellä (leveyspiirin 59°30´N pohjoispuolella) ja Ahvenanmerellä, eli ICES osa-alueilla 29N, 30 ja 31 ja vain Suomen ja Ruotsin kalastajien toimesta.

ICES:n neuvon perusteella lohen sekakantakalastus Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°30´N eteläpuolella tulisi heikkojen lohikantojen elvyttämiseksi kieltää. Kielto koskisi myös alueella harjoitettavaa lohen vapaa-ajankalastusta.

Valtioneuvoston kanta

Suomi kannattaa lohen sekakantakalastuksen kieltämistä Itämeren pääaltaalla osa-alueilla 22–28 ja 29S (leveyspiirin 59°30´N eteläpuolella). Tämä auttaisi vahvistamaan heikkoja Itämeren pääaltaan lohikantoja ja lisäisi Pohjanlahden lohijoista peräisin olevien lohien vaellusta Suomen ja Ruotsin rannikoille ja jokiin.

Suomi kannattaa ICES:n neuvon mukaista ratkaisua rannikkokalastukselle siten, että lohisaalis osa-alueilla 29N, 30 ja 31 olisi ICES:n esittämä enintään 75 000 lohta. Tämän mukaisesti vuoden 2022 TAC kaupalliselle kalastukselle tulisi asettaa vuoden 2021 tasolle 94 496 loheksi, jolloin vuoden 2022 kaupallisen kalastuksen kansallisiksi hyödynnettävissä olevaksi kiintiöiksi ja saalismääräksi tulisi

enintään noin 51 000 lohta koostuen ainoastaan Suomen (25,8 %) ja Ruotsin (28 %) kiintiöihin perustuvasta kalastuksesta osa-alueilla 29N, 30 ja 31.
Lisäksi esitetään, että Suomi kannattaisi lisäksi lohenkalastuksen sallimista vain neljän merimailin sisäpuolella sekä kalastuskauden rajoittamista toukokuun alusta elokuun loppuun.

ICES:n vuotta 2020 koskevat tiedot osa-alueiden 29N, 30 ja 31 osalta osoittavat seuraavat saalisosuudet:

- Vapaa-ajankalastus merellä (9,5 % koko saaliista, 5 500 lohta 2020),
- Raportoimaton lohissaalis (8 % koko saaliista, 4 603 lohta 2020, yli 90 % Ruotsin puolelta),
- Hylkeiden vahingoittamat lohet (3,5 % koko saaliista, 2 008 lohta 2020), ja
- Vapautetut alamittaiset (kuolleet) lohet (0,8 % koko saaliista, 485 lohta 2020)

Nämä muut saalisosuudet muodostavat yhteensä 21,8 prosenttia, joka vastaisi 16 350 lohta vuodeksi 2022 esitetystä 75 000 lohen saalismäärästä. Näiden saalisosuuksien huomioon ottaminen merkitsisi, että osa-alueiden 29N, 30 ja 31 kaupallisen kalastuksen edellä mainittu Suomen ja Ruotsin yhteinen 51 000 lohen kiintiömäärä olisi vähemmän kuin ICES:n neuvossa esitetty 75 000 lohta osa-alueille 29N, 30 ja 31 vähennettynä edellä mainituilla kyseisen alueen muilla saalisosuuksilla (75 000 – 16 350 = 58 650 lohta).

Suomen ja Ruotsin lisäksi muut jäsenvaltiot eivät voisi hyödyntää lohikiintiöitään, koska lohen kalastus olisi Itämeren pääaltaalla kokonaan kielletty. Lisäksi lohenkalastus on asetuksen 2019/1241 perusteella kielletty kesäkuun alusta syyskuun puoliväliin Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella neljän merimailin ulkopuolella perusviivoista mitattuna, eikä muiden jäsenvaltioiden kalastusaluksilla ole pääsyä 12 merimailin sisäpuolelle Suomen aluevesille, eikä Ruotsin vesille neljän merimailin sisäpuolelle. Muiden jäsenvaltioiden kalastusalukset eivät siten pääsisi kalastamaan lohta ICES:n esittämälle alueelle (osa-alueet 29N, 30 ja 31).

Suomi voi hyväksyä Itämeren pääaltaalla muiden lajien pyynnille välttämättömät lohen sivusaaliskiintiöt, jotka tulee asettaa mahdollisimman alhaiselle tasolle ja siten että heikkoihin lohikantoihin kuuluvia yksilöitä saadaan mahdollisimman vähän saaliiksi. Myös osa-alueilla 29N, 30 ja 31 tulisi sallia lohen sivusaaliit syyskuun ja huhtikuun välisenä aikana, kun lohenkalastus olisi kielletty. Sivusaaliskiintiöt ovat tarpeen lohisaaliiden purkamisvelvoitteesta johtuen, koska muiden lajien pyynnissä saadaan sivusaaliina satunnaisia lohia ja ne tulee purkaa maihin ja kirjata kiintiöihin.

ICES arvioi, että puolalaisten harjoittama laiton kalastus oli vuonna 2020 pysynyt avomerellä vähäisenä 200 lohen määränä, minkä arvioidaan olevan taimenen avomerikalastuskiellon seurausta. Suomi pitää erittäin tärkeänä kyseisen kiellon jatkamista.

Suomi edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot edelleen valvovat, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohenkalastusta ja että lohenkalastuksen edellä mainittua kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatettaisiin. Valvonnalla tulee estää laittoman kalastuksen harjoittaminen ja jos sellaista todennetaan, se on viipymättä ja kokonaan eliminoitava. Samalla tulee varmistaa, että kalastuksen valvontaan varattuja resursseja ja EU rahoitusta kohdennetaan riittävästi nimenomaisesti lohen ja taimenen kalastuksen valvontaan. Lisäksi Suomi kannattaa kaikkia mahdollisia toimia, joilla lohen laitonta kalastusta voidaan vähentää.

Suomi pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohen monivuotinen suunnitelma. Lisäksi Suomi katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Suomenlahden lohen TAC

ICES:n neuvon mukaan kalastuksen kokonaissaaliin merellä ei tulisi ylittää 11 800 lohta. Tästä määrästä tulisi vähentää hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaisten (kuolleet) lohien määränä 1 298 lohta (11 %) ja arvioituna raportoimattomana saaliina 354 lohta (3 %) sekä Venäjän osuus (9,3 % 10 148 lohesta) 944 lohta. EU:n TAC olisi siten 9 204 lohta.

Suomi kannattaa Suomenlahden lohen TAC:n vahvistamista tieteellisen neuvon mukaisesti 9 204 loheksi.

VAPAA-AJANKALASTAJIEN NÄKEMYKSET KOSKIEN LOHTA

SVK on tyytyväinen, että Suomen kanta perustuu vuosi vuodelta paremmin ICES:n tieteelliseen neuvoon, jota Marinin hallitusohjelma myös edellyttää. SVK kuitenkin muistuttaa, että YKP:n mukaan Itämeren kalastuksen tuli olla kaikkien kantojen osalta kestävällä tasolla viimeistään vuonna 2020, mutta tavoitetta ei saavutettu.
SVK kannattaa sekä Suomen aktiivista roolia salakalastuksen vähentämisessä että lohen monivuotisen suunnitelman saamista Itämerelle.

Itämeren pääaltaan lohen TAC

SVK toteaa, ettei Itämeren lohikantojen tilassa olla kattavasti saavutettu tavoitteena olevaa 75 % smolttituotantoa. Tavoitteeseen pääsy vaatii sekakantakalastuksen vähentämistä Itämeren pääaltaalla ja lisäksi jokisuiden ja jokien kalastuksen säätelyä. **SVK kannattaa esitystä Itämeren pääaltaan lohenkalastuksen kieltämiseksi vuonna 2022 syönnösalueella tapahtuvan sekakantakalastuksen vähentämiseksi ja heikoimpien lohikantojen vahvistamiseksi.**

Valtioneuvoston kannaksi esitetään, että Suomi voisi hyväksyä Itämeren pääaltaalla muiden lajien pyynnille välttämättömät lohen sivusaaliskiintiöt. **SVK esittää Suomen kantaan sisällytettäväksi maininnan siitä, ettei Suomi voi (neuvottelusyistä) hyväksyä ratkaisua, jossa sekakantakalastuksen kieltäminen pääaltaalla koskisi vain vapaa-ajankalastusta.** Lohen vapaa-ajankalastuksen täysimääräinen kieltäminen pääaltaalla ei tule sen suuren suosion ja taloudellisen merkityksensä takia saamaan laajaa kannatusta kiintiöistä päätettäessä. Esimerkiksi pelkästään Saksassa lohenkalastuksen arvoksi on laskettu 5 000 000 miljoonaa euroa ja yhden saalinlohen arvoksi 1 000 euroa. SVK:n esityksen myötä neuvotteluvaraan sisältyisi mahdollisuus hyväksyä esimerkiksi 1–2 rasvaeväleikatun lohen ottaminen päivässä. SVK:n esityksen voisi muotoilla Suomen kannassa näin (lisäykset lihavoituna):
*Suomi voi hyväksyä Itämeren pääaltaalla muiden lajien pyynnille välttämättömät lohen sivusaaliskiintiöt **sekä lohen vapaa-ajankalastuksen sellaisia säädöksiä noudattaen**, jotka **asetetaan** mahdollisimman alhaiselle tasolle ja siten että heikkoihin lohikantoihin kuuluvia yksilöitä saadaan mahdollisimman vähän saaliiksi.*

Pohjanlahden lohen TAC

ICES esittää kaupallisen- ja vapaa-ajankalastuksen yhteenlasketuksi maksimaaliseksi saaliiksi Pohjanlahdella vuodelle 2022 yhteensä 75 000 lohta. Muistion mukaan kaupallisen kalastuksen saaliskiintiöksi esitettäisiin Pohjanlahdelle vuodelle 2022 yhteensä 51 000 lohta, joka jakaantuisi Suomen ja Ruotsin kesken. Suomen kaupallisen kalastuksen lohikiintiö olisi vuonna 2022

Pohjanlahdella 24 380 lohta, joka olisi reilut 2 000 lohta pienempi kuin vuonna 2021. Koko Itämeren alueen ja Pohjanlahden lohenkalastuksen TAC olisi 94 496 lohta.
SVK pitää esitystä Suomen kaupallisen kalastuksen lohikiintiöksi kannatettavana.

ICES toteaa neuvossaan, että Pohjanlahden alueella kutuvaelluksella olevaa lohta voidaan kalastaa nykyisen rannikkokalastuksen tapaan. **SVK huomauttaa, että toisin kuin esityksessä Suomen kannaksi annetaan ymmärtää, ei ICES:n varsinaiseen tieteelliseen neuvoon sisälly sanallista mainintaa siitä, että kaiken kalastuksen tulisi tapahtua enintään neljän merimailin päässä rannikosta** (eli perusviivasta eli sisäisten aluevesien ulkorajasta) **olevalla alueella.** SVK:n näkemyksen mukaan ICES ei ole antanut neuvoja vapaa-ajankalastuksen säädöksiksi tai rajoittamiseksi Pohjanlahdella, vaan rannikkokalastuksella tarkoitetaan kaupallista kalastusta. Esiin nostettu neljän merimailin termi on tuttu kaupallista kalastusta koskevista säädöksistä, mikä tukee SVK:n näkemystä.

ICES:n neuvossa esitetyn Pohjanlahden 75 000 lohen kiintiön määrittämiseen sisältyy oletus vapaa-ajankalastuksen lohisaaliin jatkumisesta vuoden 2020 kaltaisena, joka ICES:n tietojen mukaan oli Pohjanlahdella (osa-alueet 29N, 30 ja 31) Suomessa ja Ruotsissa yhteensä 5 500 lohta. Tästä vapaa-ajankalastuksen kokonaissaaliista suomalaisten vetouistelijoiden osuus oli vain noin 1 700 lohta. Vetouistelu kohdistuu samoihin Pohjanlahden Suomen puoleisella osalla kutuvaelluksella oleviin vahvoihin villeihin lohikantoihin ja istutettuihin lohiin, joita myös kaupalliset kalastajat pyytävät. ICES toteaa neuvossaan, että tehtyjen kantamääritysten perusteella ei Pohjanlahden lohenkalastuksen saaliissa kutuvaelluksen aikaan esiinny Itämeren pääaltaan lohikantojen yksilöitä.
SVK:n arvion mukaan suomalaisten uistelusaaliista noin 70 % pyydetään rannikon syvyysprofiilista johtuen kauempana, kuin neljän merimailin päässä perusviivasta. SVK:n arvion mukaan tämä muun rannikkokalastuksen tavoin kutuvaelluksella olevista lohista koostuva noin 1 200 lohen saalisosuus (taloudelliselta arvoltaan noin 1,3 milj. €, laskettu SVK:n Merilohen uistelu Suomessa vuonna 2017 -selvityksen perusteella) jäisi pyytämättä, mikäli neljän merimailin rajoitus koskisi myös vapaa-ajankalastusta. Lisäksi on todettava, ettei uistelijoiden 30–100 tuhannen euron venehankintojen hintaa ole kustannuksissa otettu huomioon. Suomen ajaman kannan mukaisista kalastuksenrajoitustoimenpiteistä johtuvia seurauksia vapaa-ajankalataloudelle ei ole lainkaan tunnistettu perusmuistion Taloudelliset vaikutukset -kappaleessa, joka keskittyy nyt vain kaupallisen kalastuksen näkökulmaan.
Kun Marinin hallitusohjelmassa aiotaan edistää kalastusmatkailun kehittymistä erityisesti valtion vesialueilla sekä sen aluetaloudellisten vaikutusten kasvua, niin SVK:n mukaan ei ole hyväksyttävää esittää Suomen kantana tieteellisen neuvon mukaisen ja kansataloudellisesti arvokkaan lohenuistelun harrastamisedellytysten merkittävää heikentämistä. Lisäksi SVK huomauttaa, ettei esitys tue Marinin hallitusohjelmaan kuuluvan Vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategian tahtotilan edistämistä.

Uuden kalastuslain aikana on ollut yleinen käytäntö käsitellä mahdolliset kansallisen lainsäädännön muutostarpeet ennakoivasti kalastuslain toimeenpanon seurantaryhmässä, jolla vahvistetaan hyvää valmistelua ja sidosryhmien kuulemista. Nykyisen lainsäädännön mukaisesti on vapaa-ajankalastuksen saaliskiintiöksi lohen osalta kansallisessa kalastusasetuksessa säädetty kaksi lohta kalastajaa ja vuorokautta kohti. Vapaa-ajankalastuksessa asetus kieltää isorysän käytön lohen kalastuksessa. Lohen kalastusta seisovalla pyydyksellä, kuten verkolla, on lisäksi rajoitettu ajallisesti asetuksella lohenkalastuksesta, jolla säädetään lohenkalastuksen yleisrajoitukset Pohjanlahdella merialueella. Lisäksi on jokikohtaisia tiukennuksia, kuten Tornion-Muonionjoen yhden kalan päiväkiintiö.
SVK:n näkemyksen mukaan on riittävää ja tieteellisen neuvon mukaista ohjata vapaa-ajankalastusta vuonna 2022 jo voimassa olevin kansallisin säädöksin. Tämän selventämiseksi SVK esittää muutettavaksi Suomen kantaa siten, että rannikkokalastuksella tarkoitetaan

selkeästi vain kaupallista kalastusta. SVK:n esityksen voisi muotoilla Suomen kannassa näin (lisäykset lihavoituna):
*Suomi kannattaa lisäksi **kaupallisen** lohenkalastuksen sallimista vain neljän merimailin sisäpuolella sekä kalastuskauden rajoittamista toukokuun alusta elokuun loppuun.*

Mikäli Suomen kannaksi esitetty kirjaus neljän merimailin rajauksesta koskisi jatkossa myös vapaa-ajankalastusta, saattaisi osa uistelijoista yrittää siirtyä kalastamaan lähempänä rannikkoa, jossa on kuitenkin uistelulle epäsopivan syvyyden lisäksi rajoitetusti tilaa uistelulle kaupallisten kalastajien pyydyksien välttämisen takia. Molemmat kalastusmuodot tarvitsevat tilaa ympärilleen, joten riskit sanallisen ja fyysisen yhteentörmäyksen kasvuun olisivat ilmeiset. Suomen kantaan sisällytetty kirjaus lohen merikalastuskauden rajoittamisesta touko-elokuulle olisi uistelun kannalta hyväksyttävissä, mutta esimerkiksi rannikon verkkokalastuksessa saataneen joitain lohia nykyisin myös huhtikuulla ja syyskuulla. SVK huomauttaa, että vapaa-ajankalastajien oikeusturvan takia mahdolliset uudet säädökset tulisi tehdä myös kansalliseen lainsäädäntöön ja kalastusrajoitus.fi -palveluun. Muutos edellyttäisi myös kalastuksen valvojien uudelleen kouluttamista. Lisäksi Itämeren lohen seuraamusmaksu 3 470 € tulisi kyseeseen jokaisessa tapauksessa, kun merilohi olisi saatu saaliiksi aikaikkunan ja/tai sallitun alueen ulkopuolella. Seuraamuksen tulisi uskottavuuden ja tasapuolisuuden vuoksi yhtenäisesti koskea myös kaupallista kalastusta.
SVK katsoo, ettei näitä muutoksia ole tunnistettu Suomen kannan valmistelussa, eikä niiden käyttöönottoa tule Suomen ajaa EU-kiintiökeskustelujen kautta. Suomella on kasvavat mahdollisuudet selvittää Hallitusohjelmaan kirjatun Oma kala -tietojärjestelmän kautta kansallisesti lohen vapaa-ajankalastuksen kehittymistä ja tehdä tarvittavia säätelytoimenpiteitä itsenäisesti, jolloin myös säilytetään kaikkien osapuolinen tasapuolinen kuuleminen.

Lopuksi SVK ilmaisee huolensa siitä, että lohen kpl-kohtaisista saaliskiintiöistä päätettäessä unohtuu viime vuosina kasvussa olleen aikaistetun kaupallisen kevätpyynnin haitalliset vaikutukset, eli suurikokoisten emokalojen saaliiksi jääminen enenevissä määrin. Siihen tulee puuttua kansallisin toimin, kuten reaktiivista sääntelyä Itämeren luonnonlohikantojen parantamiseksi myös Suomen hallitusohjelmassa edellytetään.

<u>Suomenlahden lohen TAC</u>

Suomenlahden ICES:n neuvossa todetaan, mikä on jätetty perusmuistiosta pois, että kaiken luontaisiin lohiin kohdistuvan kalastuskuolevuuden tulisi olla mahdollisimman alhainen. Perusmuistion mukaan Suomi esittäisi Suomenlahdelle EU TAC 9 204 lohta. Esitetty TAC olisi noin 250 lohta enemmän kuin vuonna 2021. **SVK:n mukaan Suomen tulee edistää toimia, joilla lohen kaupallista kalastusta kohdennetaan Suomenlahdella istutettuun eli rasvaeväleikattuun loheen. Käytännön toimenpiteenä tulisi pyyntiä ohjata pois esimerkiksi Kymijoen suulta, jonne Suomen puolen villeistä lohista iso osa pyrkii.**

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Olli Saari
toiminnanjohtaja